



Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 1127

KURAN'DA DOĞRULUK
MÜMİNİN ŞİARİ
Doç. Dr. Fatih KURT

Yayın Koordinatörü
Murat AYDEMİR

Editör
Abdülbaki İŞCAN

Tashih
Tuba Nur KAYA

Kapak Tasarım
Mehmet S. FİDANCI

İç Tasarım
Erkan USLU

ISBN: 978-625-428-125-9

1. Baskı, Aralık 2022, Ankara, 1.000 Adet

© Bütün Yayın Hakları Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.
Bu eser Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık
Ticaret İşletmesi Yönetim Kurulu'nun 08.11.2022
tarih ve 173 sayılı kararıyla uygun görülmüştür.

Yayıncı Sertifika No: 48058



Ostim OSB Mh. 1256 Cd. No:11
Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0312 354 91 31 (pbx)

Faks: 0312 354 91 32

e-posta: bilgi@tdv.com.tr



KUR'AN'DA DOĞRULUK

MÜMİNİN ŐIARI

Doç. Dr. Fatih KURT





İçindekiler

Ön Söz	VII
Allah En Doğru Olanı Söyler	3
Kur'an En Doğru Olana İletir	15
Peygamber En Doğru Olanı Gösterir	23
Allah'a Verilen Söz: Doğruluk	29
Doğruluk ve İffet Timsali: Hz. Meryem.....	35
Dosdoğru Yolun Adı: İslâm.....	41
Emrolunduğın Gibi Dosdoğru Ol!.....	49
Doğru Yola Talip Olmak.....	55
Doğrulukta Süreklilik	61
Doğruluk Bir Mükâfattır	67
Niyette Doğruluk: İhlas.....	73
Kalpte Doğruluk: Takva.....	81
Dilde Doğruluk	87
Ahitte Doğruluk: Sadakat	93
Ticarette Doğruluk	99
Haberde Doğruluk.....	105
Şahitlikte Doğruluk.....	111
Doğruların Manevi Derecesi.....	119

Doğru Olanların Özellikleri.....	127
Dođrularla Beraber Olmak.....	133
Dođrulukla Anılmak.....	141
Doğruluktan Ayrılmamak	147
Dođruluđun Ölçüsü Çođunluk Deđildir	153
İşin Başında ve Sonunda Doğruluk	159
Dođruluđun Faydası	165
Doğruluk Mutlaka Kazanır	171
Doğru Olmanın Şartları	179
Doğruluk Yurdu: Cennet	187
Doğruluktan Ayırmaya Çalışanlar: Şeytan ve Dostları...	195
Doğru Olanların Mükâfatı.....	201
Kaynakça.....	209



Ön Söz

Arapçada, genel anlamıyla doğruluk ve gerçeklik olan “sıdk”, yalan ve hakikat dışı manalarına gelen “kizb”in¹ karşıtı olarak kullanılmaktadır. Doğruluk, geçmiş, gelecek ve âna yönelik olarak söz ve eylemlerdir. Doğrulukta, doğrudan doğruya eylem ve söylem ilişkisi bulunmaktadır. Buna göre haber ve bilgi verilen husus ile haber veren kimsenin niyet ve söylemi arasında hakiki bir bağ ve gerçeklik payı olmalıdır. Eğer bu ilişki gerçekleşmezse tam bir doğruluktan bahsetmek mümkün olmayacaktır. Arap dili literatürde yer alan ve sıdk köküyle bağlantılı olarak kullanılan, “sadekahu’l-hadîs” ona doğruyu haber verdi manasına gelmektedir ki burada sözün doğruluğu mevzubahistir. Yine Arapçada “raculun sadûkun” cümlesi, üst düzeyde ve gerçekçi olarak doğru kişi manasını içermektedir. Vakıada gerçekliği ifade eden, “sadeka fi’l-kıtâl”, savaşı gereği gibi gerçekleştiren ve hakkıyla savaşan kimse manasına gelmektedir. Öte yandan “sıddîk” kelimesi, doğrulukta ileri düzeyde olan, yalan söylediği görülmeyen, doğruluğu karakteriyle özleştirdiği için onu

¹ Zemaşerî, *Esâsü’l-Belâga*, thk. Muhammed Basil Uyûnü’s-Sûd, Beyrut: Dârü’l-kütübü’l-ilmiyye, 1998, 2:127.



alışkanlık hâline getirerek, aksini asla düşünmeyen, sürekli gerçeği tasdik eden, sözüyle özü bir olan kimse demektir. Bu ise insanın fitratına uygun hareket etmesi anlamına gelmektedir.

Doğruluk manasındaki sıdk kelimesinden türeyen “sadâkat ve musâdaka”, dostluk kurmak anlamında olup sadakat, sevgi eksenli ve dostluk merkezli inanç ilkelere sahip olmaktır. Bu doğrultuda din ve inançta, aşkıta, toplumsal ilişkilerde gerçekliğin yansıması ancak sıdk ile mümkündür. Aynı kelimedenden türeyen “sadîk” ise gerçekçi arkadaş ve dost manasını ihtiva etmektedir. Sıdk kelimesinden türeyen “masdak” da ciddiyet, sağlamlık, dayanıklılık manalarını içermektedir. İnsanların yaratılışlarında ana hedeflerden olan bir işin hakikatini öğrenmek ve gerçeği elde etmek, “misdâku’l-emr” cümlesiyle ifade edilmektedir. Bu ise insanın tüm yaşamında sahip olması ve ideal olarak bulunması gereken bir niteliktir. Öte yandan “sadc” kelimesi cesaret, sebat, dayanıklılık gibi olumlu olguları ifade etmek için kullanılırken, bir kimsedeki övgüye layık sıfatlar yanında maddi ve manevi olarak her nesnedeki olgunluk anlamlarını da kapsamaktadır.² İslâmî literatürde bir ibadet olarak değerlendirilen “sadaka” ise infak edilen, müminin Allah rızasını gözetmek ve O’nun inayeti kazanmak amacıyla ihtiyaç sahiplerine verdiği şeydir.³

² Hindâvî, Halil b. Ahmed. *Kitâbü’l-ayn*. Beyrut: Dârü’l-kütübî’l-ilmiyye, 3:384-385; İsfahânî, Ebü’l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. Mufaddal Râgıb. *el-Müfredât fî garîbi’l-Kur’ân*. Beyrut: Dârü’l-Ma’rife, 1990. s. 277-278; İbn Manzûr, *Lisânü’l-Arab*, thk. Abdullah Aliyyu’l-Kebîr, Muhammed Ahmed Hasbullah, Haşim Muhammed eş-Şazeli, Kahire: Dârü’l-Me’arif, t.y. 10:193-197.

³ Zemahşerî, *Esâsü’l-Belâga*, 1:542.

Kelime kökeni itibarıyla doğruluk, gerçeklik ve samimiyet anlamlarını taşıyan sıdk, Kur'an ve sahih hadislerde yer alan bir terimdir. Allah'ın tasvip ettiği, Hz. Peygamber'in önemseydiği ve müminlere yönelik bir buyruk olarak değerlendirilen terim, müminin tüm yaşamında sahip olması gereken bir özelliktir. Zira bunun karşı anlamlısı olan ve yalan, gerçek dışılık gibi manaları içeren kizb, küfre ait bir sıfat olarak değerlendirilmektedir. Doğruluk, gerçeklik ve içtenlik, dünya ve ahiret hayatı için bir gereklilik olduğundan dolayı, Kur'an ve sahih hadislerle özenle vurgulanmıştır.

Kur'ân-ı Kerîm'de doğruluk bilincinin önemine dair âyetlerin bir kısmına yer verdiğimiz çalışmamızın hayırlara vesile olmasını diler, yayımlanmasına imkân hazırlayan Diyanet İşleri Başkan Yardımcımız Prof. Dr. Huriye MARTI Hanımefendi'ye, çalışmayı büyük bir titizlikle okuyarak katkı sunan Abdülbaki İŞCAN Beyefendi'ye, İLK SAY yöneticilerine ve TDV Yayın Matbaa İşletmesi'ne teşekkür ederim.